

unicef
BM Çocuk Fonu

Belarus Cumhuriyeti
Sağlık Bakanlığı

unicef
BM Çocuk Fonu

BM Çocuk Fonu (UNICEF)
Belarus Cumhuriyeti Temsilciliği
e-posta: unicef@tut.by

ÇOCUĞUNUZUN
HAZİNESİ

Bir yenidoğan tamamen etrafındaki yetişkinlere bağımlıdır, dış dünyayı onların yardımıyla kavramaya başlar. Bu nedenle bebeğin ebeveynlerinden erken ayrılması psikoduygusal gelişimini olumsuz etkileyebilir. Ancak öyle bir an gelir ki sosyalleşmek ve ebeveynlerle oynamak çocuğa yeterli gelmez.

2-3 yaşından sonra çocuk, ebeveynlerinden biraz uzaklaşıp yaşlılarıyla daha fazla iletişim kurmaya ihtiyaç duyar; bağımsız bir "ben" oluşur; çocuk, "ben kendim" sözünü daha sık kullanır ve insanlara artık "büyük" olduğunu kanıtlamaya çalışır. Bu zor zamanda yetişkinlerin onu ciddiye aldıklarını, yani bağımsızlığını kabul ettiklerini ve ilgi alanlarına saygı duyduklarını gösteren davranışlar sergilemesi önemlidir. Bir çocuğun nasıl ve neyle oynadığıyla dalga geçilmemelidir. Küçük şeyler (farklı çakıl taşları, camlar, ambalajlar vb.) küçük çocukların ilgisini çeker ve onlar için çok önemli olabilir. Çocuk için "hazinesinin" ne anlama geldiğini bulmaya çalışalım.

BİLİŞSEL İLGİ GELİŞİMİN "MOTORUDUR"

Kısa boyu nedeniyle bir çocuk hem kelimenin tam anlamıyla hem de psikolojik olarak yere bir yetişkinden daha yakındır. Yerdeki her şeye büyük ilgi ve dikkat gösterme eğilimindedir. Çocukların çeşitli nesneleri düşürmesi ve kendilerinin düşmesi oldukça yaygındır. Bu yaşam deneyimi, onları yerdeki her şeyin yer tarafından desteklendiği, tüm cisimlerin desteği ve son hareket noktası olduğu anlamalarını sağlar, hiçbir şey yerden daha öteye düşemez.

Bununla birlikte ebeveynler çok erken yaşlardan itibaren şehirde büyüyen çocuğuna yere düşen şeylerin kirli olduğunu, yenmeyeceğini ve hatta bazen yasaklı olduğunu öğretir (genellikle yiyecekler ve çocuğun ağızına götüreceği nesneler: Düdük, köpüklü baloncuk oyuncacı vb.) Düşen nesne sahibine ait olmaktan çıkar ve farklı bir kategoriye, "yerdeki şeyler" kategorisine geçer.

Yetişkinler çocuğa toprakla temasın sağlık için tehlikeli olduğunu aşılar. Bu nedenle toprakla bağlantılı her şey çocuk için çelişkili duygularla renklenir: Toprak her zaman destek verir ve aynı zamanda bazen ona çarpabilirsiniz; sürekli ilginç buluntuların kaynağıdır, ancak bunların çoğu yasaklanmış veya onaylanmamıştır (bu yüzden özellikle çekicidirler); toprağa çıplak elle dokunulmasına veya ondan yenilebilir bir şey alınmasına izin verilmez, ancak aynı zamanda yetişkinler çocuğa topraktan veya toprakta yetişen mantarları ve meyveleri aramaya teşvik eder, kendileri çocuklar için istedikleri kadar oynayabilecekleri kum havuzları inşa ederler.

Çocuklar çok küçük yaşlardan itibaren toprağı kazdıkları için kendi deneyimleriyle toprağın bir depo olduğuna, topraktan ilginç bir şey çıkarılabileceğine ve tersine, toprağı gömerek onu saklayabileceğine ikna olurlar.

Ayrıca yeryüzü çocuklar için dünyada var olan her şeyin düzenlendiğı, ortaya konduğu, sergilendiğı büyük bir yerdir. Üstelik binalar, bitkiler ve tüm önemli nesneler yeryüzü üzerinde sağlam bir şekilde durmaktadır. Ancak yeryüzünde belirli kurallara göre yerleştirilmiş çok sayıda nesne arasında yolda beklenmedik bir şekilde ortaya çıkan önemsiz, "kanunsuz" bir kategori vardır. Bunlar, çocuklar için canlı bir ilgiye neden olan ve yetişkinler için hiçbir şey ifade etmeyen madeni paralar, düğmeler, rozetler, broşlar, küpeler, renkli cam parçaları ve birileri tarafından kaybedilen diğer önemsiz şeylerdir.

Bu oyuncağın çocuklar için bir tür değerli maden olduğunu düşünebiliriz. Çeşitlilik ve bol miktardaki değerli madenler, bir toplumun maddi kaynaklarını belirlerken çocuklar için de sokakta buldukları nesneler düzenli olarak oyun malzemeleri stoklarını doldurarak çocuğun yaşamsal ilgi alanlarını destekler. Yerde bulunan çok sayıda küçük nesne arasında, çocuğun keskin gözü az ilgi çeken ya da hiç ilgi çekmeyen her şeyi fark etmeye alışkındır. En değerli eşyalar anında alınır ve cebe saklanır, ikinci bir hayat kazanır.

Gelecekte bunların kaderleri çok farklı olabilir. Her şey çocuğun kaç yaşında olduğuna, hangi cinsiyette olduğuna, kiminle ve ne ile oynadığına bağlıdır. Bir çocuk tarafından bulunan nesneler onun "hazinesine" eklenebilir ya da bir kız çocuğunun "sırrının" veya bir erkek çocuğunun "saklanma yerinin" bir parçası hâline gelebilir. Bunlar oyun için kullanılabileceği gibi bazıları da çocukların para birimi veya değerli bir takas nesnesi olacaktır. Belirli eşyalara sahip olmak bir prestij meselesidir ve hatta çocuğun yaşıt grubundaki konumunu etkiler. Ancak buluntulara yönelik bu faydacı tutum, ilkokul çağındaki çocukların yani oldukça büyük çocukların karakteristik özelliğidir. Çocuk ne kadar küçükse fayda arzusuyla o kadar az hareket eder.

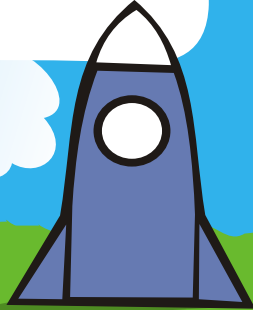
Çocuk koleksiyonculuğunun erken evresi, çocuğun biriktirdiği "eşyaların" genellikle kendisi için bile kullanım değeri olmaması açısından çarpıcıdır. Bu dönemde nesneler çocuğun dikkatini şekilleri, renkleri ve içeriklerinin münferit özellikleriyle çeker. Bu durumun temel noktası keşfin ta kendisidir. Çocuk diğerlerinden farklı, dikkate değer bir şey görmüş ve bunu kendi varlıklarına dâhil etmeye karar vermiştir. Yerden kaldırılan "şey" çocuğun sembolik dünyasının yapı taşlarından biri hâline gelir.

Çocuk, sahiplenerek bu nesnenin varlığına insan tarafından yeni bir anlam kazandırma yolunda ilk adımı atmış olur. Bir sonraki adım genellikle çocuğun bu nesneye isim vermesi ve onu kendisinin yaratıcısı ve yöneticisi olduğu sembolik bir dünyanın karakteri hâline getirmesidir. Çocuk akvaryumdaki balıklara kolayca isim verir, gökyüzündeki bulutlara ve yerdeki su birikintilerine isimler bulur. Burada, bir çocuğun içinde yaşadığı dünyanın yaratıcısı olarak insani misyonunu nasıl gerçekleştirdiğine ve yeni bir ışıkla aydınlatarak her şeye nasıl anlam kazandırdığına dair inanılmaz bir modelle karşı karşıyayız.

Hangi çocuk eve bir şeyler taşımaz ya da ceplerine bir şeyler koymaz ki! Birçok ebeveyn için "O kirli şeyi neden aldın, at onu!", "Hayır! Bırakıyorsun!" cümleleri ne kadar tanıdık! Bu tür davranışlar bir çocuk için doğaldır, çünkü bilişsel ihtiyaçlarının ve yaratıcılığının bir göstergesidir (Bir demir parçasının ne işe yarayabileceğini görebilirsiniz!). Bir çocuk için bu sadece bir demir parçası ya da hurda değil, yapacağı roketin parçasıdır.

Emin olun bu parçalarla gerçek bir roket yapacak ve sadece hayal gücünün verdiği güçle uzak dünyalara gidecekken neden bu parçalar "kirli" olduğu için hayalinden vazgeçmesi gerektiğini anlayamıyor. Bu durumda çocuğa roketlerin tüm ekipmanlarının özel laboratuvarlarda, beyaz önlüklü çok yetkin insanlar tarafından, ekipmanın düzgün çalışması için gerekli özel temizlik ve düzen gözetilerek yapıldığını söylemek daha iyidir. Bir roket yapmaya roketin yedek parçalarını yıkayarak başlayalım, sonra da birlikte en güvenli tasarımını düşünelim.

KİŞİSEL ÖZERKLİK

Gelişim yasaları, her çocuğu belirli bir anda, dış dünyayı ve kendisini kavramaya yönelik görkemli bir çalışmaya bağımsız olarak başlamaya zorlar. Tüm çocuklar bunu kendi yöntemleriyle yapar, ancak aşağı yukarı aynı yolu izler ve bu yolda ruhani bir rehber olabilecek bilgi bir yetişkin arkadaşla tanışmaları son derece arzu edilen bir durumdur. Eğer böyle bir kimse yoksa küçük çocuk tüm insanlar için ortak olan ruhsal gelişim yasalarına uyarak yoluna devam edecektir. Ancak ilerlemesi onun için çok daha zor olacaktır.

İki ila 5 yaşları arasında çocuk, anneden ayrı olduğunu ve bağımsız hareket etme yeteneğini yavaş yavaş keşfederek kişisel özerklik aşamasından geçer. Gelişimi sorunsuz bir şekilde ilerlerse bu dönemin sonunda çocuk "Ben varım" ve "Yapabilirim" şeklinde içsel bir inanç geliştirmiş olmalıdır.

Kasıtsız sevinç umudu, kaderin zaman zaman bir kişiye hiçbir şey için sadece eğlence için gönderdiği hediyeleri alma umudu, bir çocuğun hayatına neşeli bir beklenti unsuru getirir; onu ilginç, küçük mucizelerle dolu hâle getirir.

Çocukların farklı yönlü tutumlarının tipik kombinasyonu, sokaktaki buluntularla ilgili durumlarda da dikkat çekicidir. Bu, bir yandan istikrar için temel bir ihtiyaç, çocuğun içinde yaşadığı dünyanın değişmezliği, diğer yandan da sürprizler ve mucizelere karşı tutkulu bir sevgidir.

Daha büyük okul öncesi ve daha küçük okul çocuklarının "hazinesi", kelimenin tam anlamıyla ve mecazi olarak çocuğun kişisel değerlerinden oluşan bir stoktur. Maddi anlamda çocuğun bulduğu veya hediye olarak aldığı küçük nesnelerin saklandığı, diğer insanların erişemeyeceği, özel kapalı bir kaptır, yani kişisel olarak ona aittir ve onun tarafından değerli olarak kabul edilir. Zihinsel düzeyde "hazinedeki" her bir öge çocuğun değerli deneyimlerini, anılarını ve fantezilerini somutlaştırır. Çocuk belli aralıklarla onları hayata geçirir, "hazinelereyle" sanki sihirli nesnelermiş gibi etkileşime girer. Bu nesnelerin her bir çocuk için küçük bir bağımsız dünya olur.

"Hazinelere" çocuğun manevi değerlerinin vücut bulmuş hâli olduğu söylenebilir. Çocukların "hazinesi" birkaç yıl varlığını sürdürdükten sonra sessizce ortadan kaybolur. Bazı insanlar çok sonra çocukluklarının "hazinelere" diğer ev eşyaları arasında yanlışlıkla korunmuş kalıntıları keşfeder; bunlar belirsiz, şaşırtıcı anıları çağrıştırırken diğer insanlar için her şey iz bırakmadan unutulur.

Dünyayı keşfetmek burada bitmiyor, daha anlamlı, belki daha ciddi ve akıllı hâle gelir. Çocuğun bu kişisel gelişme aşamalarını; yaratma ve merak etme arzusunu kaybetmeden zevkle geçmesi çok önemlidir, çünkü küçük bir roket yapıcısından gerçek bir tasarımcıya dönüşmek çok uzun yıllar sürmeyecektir...

Yararlanılan Kaynaklar:

1. Kraig G., Bokui D., Gelişim Psikolojisi. - SP6: "Piter", 2005.
2. Bir çocuğun kişiliğinin gelişimi. / Düzenleyen Solovey L.A.-Ekaterinburg: "U-Factoria", 2006.
3. Barkan A.I., Ebeveynler İçin Pratik Psikoloji. - M.: "AST-PRESS", 1999.

Şehir Klinik Çocuk Psikiyatri
Dispanseri Psikologu
Gubkin V. Y.

